EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2026 03 31
COM(2026) 142 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo 29 straipsnio įgyvendinimo, dėl produktų ir medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje pagal to reglamento (ES) 2018/848 9 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą, buvimo ir dėl 29 straipsnio 5 dalyje nurodytų nacionalinių taisyklių vertinimo

{SWD(2026) 95 final}

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo 29 straipsnio įgyvendinimo, dėl produktų ir medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje pagal to reglamento (ES) 2018/848 9 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą, buvimo ir dėl 29 straipsnio 5 dalyje nurodytų nacionalinių taisyklių vertinimo

Santrumpa	**Paaiškinimas**
KOMI	kompetentinga institucija (-os)
KĮ	kontrolės įstaiga (-os)
KONI	kontrolės institucija (-os)
EFSA	Europos maisto saugos tarnyba
ES	Europos Sąjunga
DLK	didžiausia leidžiamoji liekanų koncentracija
MN	matavimo neapibrėžtis
OFIS	Ekologinio ūkininkavimo informacinė sistema
LK	lupimo koeficientas
KNR	kiekybinio nustatymo riba
NR	nustatymo riba
TV	trečioji valstybė

I. ĮVADAS

Ekologinis ūkininkavimas yra vienas iš svarbiausių ES bendros žemės ūkio politikos elementų. Žemės, kurioje ūkininkaujama ekologiškai, dalis nuolat auga ir šiandien siekia 11 %, o vartotojai vis dažniau perka ekologiškus maisto produktus, kuriuos atpažįsta iš ES logotipo. Ekologiškų produktų gamyba ir ženklinimas reglamentuojami nuo 2022 m. sausio mėn. taikomu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2018/848[1] (toliau – Ekologinės gamybos reglamentas) ir juo remiantis priimtais deleguotaisiais ir įgyvendinimo reglamentais, kuriais nustatomos išsamios taisyklės, kuriomis grindžiama ekologinė gamyba.

Pagal Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 4 dalį, Komisija privalo „[n]e vėliau kaip 2025 m. gruodžio 31 d. […] pateik[ti] Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl [priemonių, kurių imtasi, jei yra] produktų ir medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje[, įgyvendinimo] ir dėl [Ekologinės gamybos reglamento 29] straipsnio 5 dalyje nurodytų

[1]. 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007, (OL L 150, 2018 6 14, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/848/2025-03-25).

nacionalinių taisyklių vertinimo. Prireikus kartu su ta ataskaita gali būti pateiktas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, siekiant tolesnio suderinimo“.

Ekologiškiems produktams ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktams taikomos specialios taisyklės, visų pirma susijusios su veikliosiomis medžiagomis, kurias leidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, kaip nustatyta Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/1165[2] I priede, o produktų ar medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, liekanų buvimas bet kuriame tiekimo grandinės etape turi būti tinkamai ištirtas, siekiant užtikrinti ekologiškų produktų atitiktį reikalavimams.

Be to, siekiant užtikrinti vartotojų saugą, oficiali kontrolė ir pesticidų liekanos maiste ir pašaruose reglamentuojamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentais (EB) Nr. 396/2005[3] ir (ES) 2017/625[4]. Šios nuostatos taikomos ir ekologiškiems produktams.

EFSA kasmet skelbia rezultatus apie liekanų buvimą maiste, įskaitant ekologiškus produktus[5]. 2023 m. iš 7 074 mėginių, kurie buvo paženklinti kaip ekologiški, 80 % mėginių nebuvo kiekybiškai įvertinamų liekanų, 19 % mėginių liekanų buvo mažesnės arba lygios DLK (iš jų 94,6 % sudarė vario pagrindo medžiagos) ir tik 0,9 % mėginių liekanų buvo daugiau nei DLK.

Ši Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai grindžiama, viena vertus, valstybių narių per pastaruosius trejus metus pateiktomis taršos ataskaitomis[6] dėl jų atliktų oficialių ekologiškų produktų ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktų taršos tyrimų ir, kita vertus, EFSA specialaus tyrimo dėl 21 medžiagos, kurios neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje ir apie kurią kaip dažniausiai aptinkamą ekologiškuose produktuose 2021 ir 2022 m. pranešta OFIS, išvadomis[7]. EFSA išnagrinėjo atitinkamą informaciją apie

---

[2]. 2021 m. liepos 15 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/1165, kuriuo leidžiama ekologinėje gamyboje naudoti tam tikrus produktus ir medžiagas ir sudaromi jų sąrašai, (OL L 253, 2021 7 16, p. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/1165/oj).

[3]. 2005 m. vasario 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 396/2005 dėl didžiausių pesticidų likučių kiekių augalinės ir gyvūninės kilmės maiste ir pašaruose ar ant jų ir iš dalies keičiantis Tarybos direktyvą 91/414/EEB (OL L 70, 2005 3 16, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2005/396/oj).

[4]. 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 999/2001, (EB) Nr. 396/2005, (EB) Nr. 1069/2009, (EB) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 ir (ES) 2016/2031, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2005 ir (EB) Nr. 1099/2009 bei Tarybos direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB ir 2008/120/EB, ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 854/2004 ir (EB) Nr. 882/2004, Tarybos direktyvos 89/608/EEB, 89/662/EEB, 90/425/EEB, 91/496/EEB, 96/23/EB, 96/93/EB ir 97/78/EB bei Tarybos sprendimas 92/438/EEB, (Oficialios kontrolės reglamentas), (OL L 95, 2017 4 7, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/625/oj).

[5]. 2023 m. ES ataskaita dėl pesticidų liekanų maiste: https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/9398.

[6]. Pagal Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 9 dalį ir remiantis šablonu, pateiktu 2023 m. birželio 20 d. Komisijos įgyvendinimo reglamente (ES) 2023/1195, kuriuo nustatomos taisyklės, susijusios su valstybių narių teiktinos informacijos apie taršos ekologinėje gamyboje neleistinais produktais ar medžiagomis oficialių tyrimų rezultatus elementais ir jos teikimo forma, (OL L 158, 2023 6 21, p. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/1195/oj).

[7]. „Neleidžiamų medžiagų aptikimas maiste ir pašaruose, kurie sertifikuoti kaip ekologiški“, EFSA papildomas leidinys 2025: EN-9524: https://www.efsa.europa.eu/en/supporting/pub/en-9524.

kiekvieną medžiagą, siekdama nustatyti galimus taršos šaltinius, pavyzdžiui, liekanas dirvožemyje, drėkinimo vandenį, tradicinio ūkininkavimo sukeliamą dulksnos dreifą, biocidus ir kt. Tyrimas suteikia naudingos mokslinės informacijos siekiant suprasti galimas šių medžiagų atsiradimo produktuose, kurie paženklinti kaip ekologiški, priežastis ir šaltinius.

EFSA tyrimas rodo, kad tikimybė aptikti pesticidų liekanų ekologiškuose produktuose yra mažesnė nei atitinkamose tradicinėse prekėse: tikimybė aptikti 21 tirtą medžiagą, kurios neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, ekologiniu ženklu paženklintuose produktuose svyravo nuo 0,04 iki 3,95 %, palyginti su 0,18–17,5 % neekologiškose prekėse. Jame taip pat pabrėžiama, kad reikia sistemingai pradėti tyrimus dėl galimo aktyvaus veikliųjų medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, naudojimo, ir rekomenduojama atlikti papildomus bandymus (pvz., dirvožemio, vandens ar kitas analizes), priklausomai nuo aptiktos medžiagos.

Pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente išvardijamos bendros taršos ataskaitose pateiktos išvados apie šią 21 medžiagą.

II. OFICIALŪS TYRIMAI

Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 1 dalyje nustatytos priemonės, kurių turi būti imamasi, jei ekologiškuose produktuose arba perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktuose yra produktų ar medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje. Pagal šią nuostatą reikalaujama, kad oficialus tyrimas būtų atliekamas nedelsiant, kai KOMI arba atitinkamais atvejais KONI ar KĮ i) gauna **pagrįstos** informacijos apie produktų ar medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, buvimą, ii) yra veiklos vykdytojo informuojama apie tai, kad įtarimas yra pagrįstas arba kad jo pašalinti negalima, arba iii) pati ekologiškuose produktuose arba perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktuose aptinka produktus ar medžiagas, kurių neleidžiama naudoti.

Nors įvairiose valstybėse narėse pagrįstos informacijos sąvoka galėjo būti aiškinama skirtingai, pagrindas pradėti oficialius tyrimus paprastai yra laboratorinių tyrimų rezultatai.

Techniniai klausimai, susiję su analizės rezultatais

Laboratorinių tyrimų rezultatai dėl liekanų buvimo aiškinami remiantis išsamiomis teisiškai privalomomis taisyklėmis, nustatytomis Reglamente (EB) Nr. 396/2005, siekiant užtikrinti pašarų ir maisto produktų saugą. Kaip pagrindiniais informacijos šaltiniais naudojamasi ES pesticidų duomenų baze[8] ir atitinkamomis ES lygmens techninėmis gairėmis[9].

Daugelio pesticiduose esančių veikliųjų medžiagų liekanoms analizuoti galima taikyti kelių medžiagų liekanų nustatymo metodus, laikantis Reglamente (EB) Nr. 396/2005 pateiktos

[8]. ES pesticidų duomenų bazė.

[9]. https://webgate.ec.europa.eu/dyna2/pgd/.

pesticidų liekanų apibrėžties. Pagal daugelį taikomų metodų KNR[10] yra tik 0,001 mg/kg. Be to, jei nenustatyta konkreti DLK, taikoma numatytoji 0,01 mg/kg vertė, išskyrus tam tikrus veikliųjų medžiagų ir maisto produktų derinius, kuriems nustatytos konkrečios KNR.

Labai svarbu, kad laboratorijos laikytųsi pesticidų liekanų maiste ir pašaruose analizės kokybės kontrolės ir metodų patvirtinimo procedūrų[11] ir kad kartu su pesticidų liekanų laboratorinių tyrimų rezultatais būtų pateikiama atitinkama MN.

Tam tikrų ekologiškų produktų, kurie buvo perdirbti, pvz., džiovinti arba distiliuoti, laboratoriniams liekanų rezultatams koreguoti gali būti naudojamas LK. LK priklauso nuo konkretaus proceso, produkto ir veikliosios medžiagos. Nuo 2018 m. spalio mėn. EFSA skelbia išsamų LK sąrašą su orientacinėmis daugelio pesticidų, prekių ir procesų derinių vertėmis[12]. Taip pat pateikiamas informacinis pranešimas dėl Reglamento (EB) Nr. 396/2005 20 straipsnio dėl LK, perdirbto ir sudėtinio maisto ir pašarų[13].

Oficialių tyrimų pradžia

Jei KOMI arba atitinkamais atvejais KONI ar KĮ, atlikusi atitinkamas procedūras, padaro išvadą, kad yra pagrįstos informacijos apie ekologinėje gamyboje neleistinų medžiagų buvimą ekologiškuose produktuose arba perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktuose, ji turi nedelsdama atlikti oficialų tyrimą, kad nustatytų tokio buvimo šaltinį ir priežastį.

Net jei medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, gali natūraliai būti aplinkoje, negalima daryti prielaidos, kad tai yra jų buvimo priežastis, todėl būtina atlikti tyrimą, kad būtų atmesta tyčinio aktyvaus naudojimo galimybė. Toks pat metodas taikomas natūraliai aplinkoje nesančioms medžiagoms, kurių gali atsirasti dėl foninės taršos, dulksnos dreifo, tolimojo pernešimo oru, drėkinimo, pramoninių išmetamųjų teršalų ar kitų priežasčių. Taigi negalima daryti prielaidos, kad taršos šaltinis yra aplinkos foninė tarša, todėl reikia atlikti oficialų tyrimą. Tais atvejais, kai ankstesniuose tyrimuose buvo padaryta išvada, kad pakartotinė tapati tarša nebuvo susijusi su tyčiniu aktyviu naudojimu, ir jei veiklos vykdytojas ėmėsi atsargumo priemonių, kad išvengtų tokios taršos, gali nereikėti atlikti papildomų tyrimų dėl būsimų tokių medžiagų aptikimo atvejų.

III. EKOLOGINĖS GAMYBOS REGLAMENTO 29 STRAIPSNIO ĮGYVENDINIMAS

[10]. KNR yra NR, kurios apibrėžtis nustatyta to reglamento 3 straipsnio 2 dalies f punkte, sinonimas: *„f) „nustatymo ribos“ (NR) – tai pagrįsta mažiausia likučių koncentracija, kuri gali būti išmatuota ir apie kurią gali būti pranešta naudojantis įteisintais kontrolės metodais, vykdant įprastinę kontrolę;“.*

[11] Pesticidų liekanų maisto produktuose ir pašaruose analizės kokybės kontrolės ir metodų patvirtinimo procedūros – SANTE 11312/2021 v2026.

[12]. European database of processing factors for pesticides residues in food (liet. Europos lupimo koeficientų ir pesticidų liekanų duomenų bazė).

[13]. https://food.ec.europa.eu/document/download/071dce96-d916-4615-87fa-148f1491bfc8_en?filename=pesticides_mrl_guidelines_proc_imp_sante-2021-10704.pdf.

Šis skyrius grindžiamas valstybių narių atsakymais į klausimyną, kuriame renkama informacija apie Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio įgyvendinimą, taip pat EFSA tyrimo elementais.

Oficialių tyrimų pradėjimo laikas

Dauguma valstybių narių patvirtino, kad oficialūs tyrimai atliekami iš karto, kai gaunama pagrįsta informacija, o laiko intervalai svyruoja nuo „per vieną dieną“ iki „per septynias dienas“, priklausomai nuo susiklosčiusių aplinkybių, pavyzdžiui, darbuotojų užimtumo, darbo krūvio ar turimos informacijos išsamumo.

Kelios valstybės narės nurodė, kad pradėdamos tyrimą jos pirmenybę teikia šviežiems produktams, trumpesnio tinkamumo vartoti laiko produktams ir produktams, kurie jau pateikti rinkai.

Taršos šaltinio ir priežasties nustatymas

Valstybės narės pranešė, kad tyrimų rezultatai skiriasi, tačiau dauguma valstybių narių apskaičiavo, kad taršos šaltinis ir priežastis nustatomi daugiau nei pusėje visų oficialių tyrimų (nuo 60 iki 80 %, priklausomai nuo atitinkamos medžiagos). Kelios valstybės narės pranešė apie kraštutinius rodiklius, kurie yra gerokai mažesni arba didesni už šiuos intervalus.

Kelios valstybės narės pranešė, kad taršos priežastį ir šaltinį paprastai galima nustatyti vidaus pirminės gamybos grandyje, o tolesnėse tiekimo grandinės grandyse sėkmingo nustatymo rodiklis mažėja. Jos pabrėžė, kad TV kilmės produktų atveju dažnai teigiama, kad taršos priežastis yra dulksnos dreifas.

Oficialaus tyrimo trukmė

Oficialių tyrimų trukmė labai skiriasi. Daugiau kaip pusė valstybių narių atsakė, kad vidutinė oficialaus tyrimo trukmė svyruoja nuo 20 iki 30 dienų, o kitos nurodė, kad vidutinė trukmė svyruoja nuo 40 iki 90 dienų. Tik viena valstybė narė pranešė, kad tyrimai trunka vidutiniškai 2–5 dienas. Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyta, kad nustatant tyrimui užbaigti reikalingą laiką turėtų būti atsižvelgiama į produkto ilgaamžiškumą.

Daugiau laiko oficialiems tyrimams užbaigti prireikė dėl toliau valstybių narių nurodytų veiksnių: i) poreikio paimti papildomus mėginius; ii) neišsamių ataskaitų; iii) tiekimo grandinės sudėtingumo (susijusių veiklos vykdytojų rūšies ir skaičiaus); iv) poreikio bendradarbiauti tarp skirtingų institucijų ir v) kitų priežasčių.

Produktų statusas oficialaus tyrimo metu

Valstybės narės atsakė, kad pagal Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 1 dalies b punktą atitinkamus produktus paprastai draudžiama pateikti rinkai kaip ekologiškus produktus arba perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktus, kol bus gauti tyrimo rezultatai. Kelios valstybės narės atsakė, kad įgyvendinti tą nuostatą šviežiems ekologiškiems produktams arba perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktams, kurių tinkamumo vartoti laikas yra trumpas, gali būti sudėtinga.

Kelios valstybės narės taip pat nurodė, kad tais atvejais, kai ekologinėje gamyboje neleistinų medžiagų yra labai mažai, t. y. gerokai mažiau nei nustatyta pesticidų DLK, arba kai tų medžiagų gali būti natūraliai aplinkoje, KOMI, KONI ar KĮ gali apsvarstyti galimybę laikinai

neuždrausti pateikti atitinkamus produktus rinkai kaip ekologiškus produktus. Tokią praktiką gali prireikti ištirti išsamiau.

Po tyrimo užbaigimo

Valstybės narės įdiegė įvairias sistemas, pritaikytas jų pačių administracinėms ir kontrolės struktūroms, kad užbaigus tyrimą informuotų kitas KĮ ir KOMI, taip pat galutinės grandies veiklos vykdytojus apie savo sprendimą.

Galimybė susijusiems veiklos vykdytojams pateikti pastabas

Visos valstybės narės patvirtino, kad veiklos vykdytojams sistemingai suteikiama galimybė teikti pastabas dėl oficialių tyrimų rezultatų ir jie informuojami apie terminus, iki kurių galima prašyti antrojo eksperto nuomonės pagal Reglamento (ES) 2017/625 35 straipsnyje nustatytas taisykles.

Įrašų saugojimas

Visos valstybės narės atsakė, kad pagal Reglamento (ES) 2018/848 29 straipsnio 3 dalį jų atitinkamos KOMI arba atitinkamais atvejais KONI ar KĮ saugo įrašus apie atliktus oficialius tyrimus.

Taisomosios priemonės siekiant išvengti taršos ateityje

Valstybės narės, remdamosi metinėmis tolesnių patikrinimų patikromis, nurodė, kad daugiau kaip 90 % atvejų veiklos vykdytojai ėmėsi taisomųjų priemonių, kad ateityje išvengtų taršos. Kai taisomųjų veiksmų nebuvo imtasi, valstybės narės nurodė, kad kritinės neatitikties reikalavimams atveju KONI arba KĮ sustabdo sertifikato galiojimą arba jį panaikina pagal Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/279[14] I priede nustatytą vienodą tvarką.

Nacionalinės taisyklės pagal 29 straipsnio 5 ir 7 dalis

Pagal Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 5 dalį, valstybėms narėms, kurios pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 834/2007[15] yra nustačiusios ekologinėje gamyboje neleistinų medžiagų kiekį, kurį viršijus produktais negali būti prekiaujama kaip ekologiškais, leidžiama toliau taikyti tas taisykles, jeigu jomis nekliudoma produktus, pagamintus kitose valstybėse narėse, pateikti rinkai, laikantis Ekologinės gamybos reglamento.

Keturios valstybės narės (Belgija, Italija, Rumunija ir Slovėnija) pranešė išlaikiusios tokį nacionalinį lygį ir patvirtino jo netaikančios ekologiškiems produktams arba perėjimo prie

[14]. 2021 m. vasario 22 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2021/279, kuriuo nustatomos išsamios Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/848 įgyvendinimo taisyklės dėl kontrolės ir kitų priemonių, kuriomis užtikrinamas atsekamumas ir atitiktis ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo reikalavimams, (OL L 62, 2021 2 23, p. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/279/oj).

[15]. 2007 m. birželio 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklinimo ir panaikinantis Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91 (OL L 189, 2007 7 20, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2007/834/oj).

ekologinės gamybos laikotarpio produktams iš kitų valstybių narių. Jos taip pat patvirtino, kad tyrimai sistemingai pradedami visais atvejais.

- Belgija (tik Valonija) pranešė, kad produktams, pagamintiems arba perdirbtiems tik Valonijoje arba importuotiems iš TV, taiko ribinę vertę, 1,5 karto didesnę už Reglamente (EB) Nr. 396/2005 nustatytą NR. Oficialus tyrimas visada pradedamas, kai aptinkamos medžiagos, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, o žemesnei kategorijai priskiriama (t. y. nesuteikiamas leidimas prekiauti produktu kaip ekologišku), kai rezultatai viršija nacionalinę ribinę vertę.

- Italija pranešė, kad ekologinėje gamyboje neleistinoms medžiagoms (išskyrus fosfono rūgštį, kuriai laikinai leidžiama taikyti didesnę ribinę vertę) taikoma bendra 0,01 mg/kg ribinė vertė. Šią ribą viršijančiais produktais negali būti prekiaujama kaip ekologiškais, neatsižvelgiant į tai, ar tarša buvo tyčinė.

- Rumunija pranešė, kad ekologinėje gamyboje neleistinoms medžiagoms taiko 0,01 mg/kg nacionalinę ribinę vertę. Tiriami visi nustatyti teigiami rezultatai.

- Slovėnija informavo naudojanti analizės metodo KNR, bet atsižvelgianti į MN. Kai ši nacionalinė riba viršijama, pradedamas oficialus tyrimas. Jei tarša buvo tyčinė, sertifikatas panaikinamas visiems veiklos vykdytojo produktams. Jei tarša buvo atsitiktinė arba tokių medžiagų buvimas buvo nenumatytas, veiklos vykdytojas turi imtis tinkamų prevencinių ir atsargumo priemonių, kad pakartotinės taršos ateityje būtų išvengta.

Be to, pagal Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 7 dalį valstybėms narėms leidžiama imtis atitinkamų priemonių savo teritorijoje siekiant užkirsti kelią netyčiniam produktų ir medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, buvimui ekologiškuose produktuose arba perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktuose. Jos gali tai padaryti, jei tokios priemonės netrukdo pateikti rinkai produktų iš kitų valstybių narių, pagamintų laikantis Ekologinės gamybos reglamento reikalavimų, ir jei jos informuoja Komisiją ir kitas valstybes nares, kad taiko 29 straipsnio 7 dalį. Minėtos keturios valstybės narės informavo Komisiją apie tai, kad savo atitinkamose teritorijose jos imasi tokių priemonių.

IV. OFICIALIŲ TYRIMŲ REZULTATŲ IR GERIAUSIOS PRAKTIKOS SANTRAUKA

Oficialios taršos ataskaitos

Pagal Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 9 dalį, valstybės narės ne vėliau kaip kiekvienų metų kovo 31 d. turi pranešti Komisijai per praėjusius metus nustatytų taršos ekologinėje gamyboje neleidžiamais produktais ar medžiagomis atvejų oficialių tyrimų rezultatus.

Atsakymus dėl 2022 ir 2023 m. pateikė 27 valstybės narės, o dėl 2024 m. – 25 valstybės narės. Analizuodama šias taršos ataskaitas Komisija daugiausia dėmesio skyrė tai pačiai 21 medžiagai, kuri buvo tirta I skirsnyje nurodytame EFSA tyrime. Prie šios ataskaitos

pridedamame Komisijos tarnybų darbiniame dokumente pateikiama apibendrinamoji lentelė ir atskiros lentelės dėl kiekvienos iš tos 21 medžiagos, nurodant: i) produktų, kuriuose dažniausiai buvo aptinkamas ekologinėje gamyboje neleistinas produktas ar medžiaga, kategorijas; ii) atitinkamą tiekimo grandinės etapą; iii) nustatytą taršos šaltinį ir priežastį, taip pat iv) priemones, kurių imtasi dėl prekybos tiriamaisiais produktais.

Konsoliduoti vidutiniai tiekimo grandinės etapo, kurio metu medžiagos buvo aptiktos, rezultatai yra tokie: 66,2 % medžiagų aptikta gamybos, 10,2 % – paruošimo, 9,5 % – laikymo, 5,9 % – platinimo, 3,3 % – importo, 2,5 % – pateikimo rinkai (pvz., mažmeninės prekybos) ir 0,1 % – eksporto metu[16].

Kalbant apie taršos priežastis, nustatyta, kad pagrindinė priežastis yra dulksnos dreifas – vidutiniškai 24,1 % atvejų. 16,7 % atvejų veiklos vykdytojas nesiėmė Ekologinės gamybos reglamento 28 straipsnio 1 dalyje nurodytų atsargumo priemonių, 15,9 % atvejų veiklos vykdytojas naudojo ekologinėje gamyboje neleistinus produktus ar medžiagas, o 10,6 % atvejų produktai buvo užteršti ankstesniame tiekimo grandinės etape. Nustatyta, kad 1,6 % atvejų priežastis buvo ekologiškų produktų arba perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktų sumaišymas su neekologiškais produktais, o 0,6 % atvejų – atsekamumo trūkumas. Galiausiai 14,8 % atvejų buvo nustatyti kiti šaltiniai ir priežastys, o 14,9 % atvejų taršos šaltinio ir priežasties nebuvo galima nustatyti.

Nepaisant didelių medžiagų skirtumų, verta pabrėžti kai kuriuos bendrus dėsningumus, susijusius su taršos šaltiniu ir priežastimi. Beveik visais atvejais, kai atlikus tyrimus buvo padaryta išvada, kad produktas buvo užterštas dėl to, kad veiklos vykdytojas aktyviai naudojo medžiagą, arba dėl to, kad nebuvo imtasi atsargumo priemonių, produktu nebuvo leidžiama prekiauti kaip ekologišku, kaip numatyta Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 2 dalyje. Kitais atvejais padėtis buvo įvairesnė.

Geriausia praktika

Dauguma valstybių narių pagal Ekologinės gamybos reglamento 29 straipsnio 6 dalį pateikė atsiliepimus apie geriausią praktiką. Pagrindinė geriausia praktika ir toliau yra pabrėžti veiklos vykdytojams, kaip svarbu griežtai laikytis atsargumo priemonių, įskaitant: i) atskirti ekologiškus produktus nuo neekologiškų produktų tiek gamybos, tiek perdirbimo etapuose; ii) naudoti tinkamas buferines zonas ir mišriuosius pasėlius, taip pat iii) stengtis išvengti užteršimo valant įrangą ir atskiriant ekologiškus, perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio ir neekologiškus produktus. Be to, siekiant nustatyti geriausius mėginių ėmimo veiksmus (produktų skaičių, veiklos vykdytojų skaičių, gamybos etapą ir kt.) reikia atlikti tinkamą rizikos vertinimą, pagrįstą produktų savybėmis ir gamybos metodais, taip pat informacija apie ankstesnius veiklos vykdytojų veiklos rezultatus.

Valstybės narės pabrėžė, kad svarbu palengvinti atsargumo priemonių ir kokybės kontrolės (kurias atlieka patys veiklos vykdytojai) įgyvendinimą, ir akcentavo veiksmų planų vaidmenį siekiant ištaisyti pakartotinius neatitikties reikalavimams atvejus ir užkirsti jiems kelią.

Kai kurios valstybės narės pabrėžė, kad reikia padėti veiklos vykdytojams rengiant informacinius dokumentus ir užtikrinant nuolatinių mokymų suinteresuotiesiems subjektams visoje tiekimo grandinėje, įskaitant KĮ skirtus mokymus, rengimą. Tai gali apimti mokslinių

[16] Pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento 49 puslapis.

tyrimų projektus ir apklausas, kuriais siekiama skatinti suderintus KOMI ir, kai tinkama, KONI ir KĮ metodus.

Valstybės narės taip pat atlieka apklausas, kad nustatytų KĮ taikomų metodų skirtumus, o tai gali paskatinti teikti pasiūlymus dėl patobulinimų. Apskritai pabrėžiama, kad komunikacijos visais lygmenimis supaprastinimas yra svarbi praktika siekiant užtikrinti, kad ekologinės kontrolės sistemos problemos būtų greitai nustatomos, sprendžiamos ir iš jų būtų mokomasi.

V. IŠVADOS

Ekologiškiems produktams ir perėjimo prie ekologinės gamybos laikotarpio produktams taikomos išsamios patikros ir sertifikavimo procedūros siekiant patikrinti jų atitiktį Ekologinės gamybos reglamento ir atitinkamų antrinės teisės aktų reikalavimams. Ekologinės kontrolės sistema parodė esanti patikima ir ji yra vienas iš ES ekologinės gamybos sektoriaus, kuriame piliečiai tikisi, kad ekologiškuose produktuose nebus medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, pėdsakų, sėkmės kertinių akmenų.

Ekologinės gamybos reglamente nustatytos taisyklės, kaip elgtis tais atvejais, kai pagrįsta informacija (paprastai laboratorinių tyrimų rezultatai) rodo medžiagų, kurių neleidžiama naudoti ekologinėje gamyboje, buvimą. Tokiais atvejais turi būti nedelsiant pradėtas oficialus tyrimas siekiant nustatyti ekologinėje gamyboje neleistinos medžiagos šaltinį ir priežastį, kad būtų užtikrinta produktų atitiktis reikalavimams. Nacionalinės KOMI arba atitinkamais atvejais KONI ar KĮ naudoja sistemą laikydamosi suderintos metodikos, nustatytos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2021/279 2 straipsnyje.

EFSA tyrime nurodyta daug įvairių galimų ekologinėje gamyboje neleistinų medžiagų šaltinių ir buvimo priežasčių, susijusių su 21 išanalizuota pesticidine medžiaga, tačiau taip pat pabrėžta, kad neatlikus deramo tyrimo neįmanoma atmesti tyčinio naudojimo arba būtinų prevencinių priemonių trūkumo galimybės. Tyrimas taip pat parodė, kad liekanų buvimo ekologiškuose produktuose tikimybė yra daug mažesnė nei atitinkamuose tradiciniuose produktuose. Šie nustatyti faktai patvirtina aukštą patikinimo lygį, kurį suteikia ES ekologinės kontrolės sistema, poreikį išlaikyti griežtus kontrolės ir mėginių ėmimo protokolus, taip pat sistemingų oficialių tyrimų tinkamumą.

Šioje ataskaitoje pripažįstama, kad KOMI ir, kai tinkama, KONI ir KĮ, nustatydamos taršos šaltinį ir priežastį, susiduria su tam tikrais veiklos sunkumais, ypač kai tarša nustatoma tolesniame tiekimo grandinės etape, kuriame nebaigtų tyrimų skaičius tebekelia susirūpinimą. Joje taip pat patvirtinama, kad, siekiant užtikrinti ekologiškų produktų atitiktį reikalavimams, būtina nustatyti sistemingų oficialių tyrimų, atliekamų nustačius pagrįstus neatitikties reikalavimams atvejus, taisykles.

Kai kurie veiklos vykdytojai kritikavo laiką, kurio reikia tyrimams pradėti ir užbaigti, šių procedūrų sudėtingumą, skirtingus nacionalinių KOMI, KONI ir KĮ metodus, papildomas išlaidas ir galimą poveikį tiekimo grandinėms.

Komisija yra pasirengusi skatinti labiau suderintą 29 straipsnio įgyvendinimą, aktyviai bendradarbiaudama su KOMI ir, kai tinkama, su KONI ir KĮ: rengdama specialius praktinius seminarus, kuriuose būtų keičiamasi patirtimi ir geriausia praktika, siekiant sumažinti ekologiškų produktų tiekimo grandinės veiklos vykdytojams tenkančią naštą.

Kartu šioje ataskaitoje pateikiama įrodymų, kad oficialūs tyrimai apskritai pradedami greitai ir dažnai užbaigiami per pagrįstą laikotarpį. Be to, panašu, kad priemonės, kuriomis siekiama išvengti nepagrįstos prekybos tiriamaisiais produktais kaip ekologiškais, veikia patenkinamai, nors tebėra problemų, susijusių su šviežiais produktais, kurių tinkamumo vartoti laikas yra trumpas.

Apibendrindama Komisija mano, kad dabartinė sistema veikia pakankamai gerai ir šiame ankstyvame įgyvendinimo etape jos koreguoti nereikia. Atsižvelgdama į nuolatinį įvairių dalyvių mokymąsi, Komisija tikisi, kad sistemos veikimas bus toliau tobulinamas, ir yra pasirengusi remti šį procesą skatindama tolesnį visų suinteresuotųjų subjektų dialogą ir keitimąsi patirtimi.